

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ІННОВАЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

*Обруч Г. В., к.е.н., доцент,
Український державний університет
залізничного транспорту,
a_obruch@ukr.net
Ульянченко А. В.
здобувач вищої освіти,
Український державний університет
залізничного транспорту
Леонов І. Ю.
здобувач вищої освіти,
Український державний університет
залізничного транспорту*

На сьогодні прагнення підприємств залізничного транспорту стати активними гравцями на вітчизняному та міжнародному ринках транспортно-логістичних послуг вимагає істотних капіталовкладень у їхнє інтелектуальне оновлення та техніко-технологічну перебудову відповідно до імператив інноваційного розвитку світової економіки і глобальних трендів цифрової трансформації залізничної галузі.

Однак, надзвичайно складне фінансово-економічне становище підприємств залізничного транспорту, обмеженість державного фінансування галузі і низька інвестиційна привабливість останньої для інвесторів змушують вітчизняні підприємства залізничного транспорту реалізовувати лише ті проекти, впровадження яких дозволить вирішити найбільш гострі проблеми у галузі. Ігноруються при цьому інноваційні тренди розвитку світових залізничних компаній, які наразі провадять активну інноваційну діяльність і впроваджують цифрові рішення, застосування яких на залізничному транспорті сприяє зниженню операційних витрат, оптимізації бізнес-процесів, нівелюванню трансакційних ризиків, покращенню комунікації із стейкхолдерами, зокрема клієнтами та ін.

З огляду на зазначене виникає потреба у формуванні методичного базису оцінювання ефективності реалізації цифрових інновацій на підприємствах залізничного транспорту з метою сприяння їх цифровій модернізації та інноваційному зростанню.

Розглянемо основні підходи до оцінювання ефективності впровадження інновацій, у т. ч. розроблені для використання на підприємствах залізничного транспорту. Так, викликає зацікавлення методологія оцінки ефективності цифровізації управління транспортно-логістичними системами, яка ґрунтується на оцінюванні оперативної, технічної та економічної ефективності. Досить поширеним є і методичний підхід до оцінювання ефективності реалізації інноваційних змін на підприємствах залізничного транспорту, що передбачає розрахунок інтегрального показника.

Поряд з цим сформувалися й підходи до оцінювання ефективності реалізації саме цифрових ініціатив на підприємствах. Так, у науковій праці [1] йде мова про оцінювання цифрової зрілості підприємства. Зокрема рівень цифровізації підприємства оцінюється за показники цифрової інфраструктури, матеріально-технічного забезпечення, трудових ресурсів, а також фінансових та організаційно-управлінських показників. Цікавим є і підхід до визначення Індексу цифрової трансформації бізнес-структур, який передбачає розрахунок чотирьох груп індикаторів: інформативних, цифрової грамотності людського капіталу, цифрового інструментарію, цифрової інфраструктури, кожен з яких містить свою систему субіндикаторів з відповідними ваговими коефіцієнтами [2].

Отже, узагальнюючи слід зазначити, що в цілому в науковій літературі та безпосередньо в практичній діяльності підприємств залізничного транспорту сформувалася значна кількість методик оцінювання реалізації інноваційних рішень, що враховують специфіку діяльності підприємств галузі і перспективні напрями забезпечення їх сталого зростання. Однак, з огляду на масштабність процесів цифровізації виникає потреба у формуванні методичного підходу, який забезпечить дієве оцінювання ефективності застосування цифрових інновацій на підприємствах залізничного транспорту. На нашу думку вказане завдання можна реалізувати шляхом розрахунку економічного ефекту, досягнутого за рахунок оптимізації витрат, підвищення дохідності бізнес-сегментів діяльності підприємств залізничної галузі і нарощення вартості їх бізнесу в результаті реалізації цифрових змін, і синергетичного ефекту, який враховує нівелювання цифрової асиметрії учасників інноваційного процесу і покращення їх цифрової комунікації.

При цьому розрахунок ефекту від впровадження цифрових рішень на підприємствах залізничного транспорту ($E_{цифр}$) можна представити

в такому вигляді:

$$E_{цифр} = E_{екон} + E_{синерг}, \quad (1)$$

де $E_{екон}$ – економічний ефект, отриманий від реалізації цифрового інноваційного проекту на підприємствах залізничного транспорту, тис. грн;

$E_{синерг}$ – синергетичний ефект від впровадження цифрових інновацій на підприємствах залізничного транспорту, що враховує нівелювання цифрової асиметрії учасників інноваційного процесу і покращення їх цифрової комунікації, тис. грн.

Зокрема покращити операційну ефективність можна за рахунок скорочення операційних витрат, оптимізації роботи виробничо-технологічної бази, об'єктів залізничної інфраструктури та рухомого складу і підвищення їх продуктивності, оптимізації операцій транспортно-логістичного процесу, підвищення ефективності використання матеріалів тощо. Досягти підвищення дохідності можна за рахунок диверсифікації послуг шляхом розроблення та просування нової пропозиції товару чи послуги або покращення вже існуючої продукції; скорочення термінів виведення інноваційної продукції на ринок; диверсифікація джерел отримання прибутку, у т.ч. шляхом трансформації моделей надання послуг тощо. В основу нарощення вартості бізнесу слід покласти ефект від покращення комунікації з стейкхолдерами; удосконалення клієнтського досвіду і покращення лояльності споживачів; підвищення ступеня задоволеності персоналу; формування довірчих довгострокових відносин із партнерами; покращення реакції на зміну умов ведення бізнесу тощо.

Застосування такого роду методики в діяльності підприємств залізничного транспорту сприятиме прийняттю обґрунтованих управлінських рішень у напрямі якісної цифрової модернізації діяльності підприємств галузі та їх інноваційного розвитку.

Література.

1. Савчук С. В. Удосконалення системи управління на енергетичних підприємствах в умовах цифрової економіки: дис. ... д-р філософії: 073 – менеджмент / Івано-франківський національний технічний університет нафти і газу. Івано-Франківськ, 2021. 242 с.

2. Струтинська І. В. Цифрова трансформація як імператив інноваційного розвитку бізнес-структур: дис. ... д-р екон. наук: 08.00.04 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2020. 487 с.